

ефективними. Незважаючи на виклики, пов'язані з якістю даних та навчанням моделей, впровадження цих технологій може значно поліпшити процес виявлення та аналізу слідів.

Список використаних джерел

1. Журавель В. А., Шепітько В. Ю. Розвиток криміналістики та судової експертизи в Україні: наближення до єдиного європейського простору. Правова наука України: сучасний стан, виклики та перспективи розвитку : монографія. Харків, 2021. С. 631–669.

2. Карчевський М.В. Штучний інтелект у діяльності правоохоронних органів: світовий дискурс та можливості для України. *Матеріали ІХ (XXII) Львівського форуму кримінальної юстиції* (26-27 жовтня 2023 року). Львів: ЛьвДУВС. 2023. С. 121. <https://www.lvduvs.edu.ua/uk/library/materialy-naukovykh-konferentsii.html>.

3. Шевчук В. М. Інноваційні напрямки розвитку криміналістики. *Інноваційні методи та цифрові технології в криміналістиці, судовій експертизі та юридичній практиці* : матеріали міжнар. «круглого столу» (м. Харків, 12 груд. 2019 р.). Харків : Право, 2019. С. 142–147.

4. Роль технології штучного інтелекту в науці: перспективи та виклики. URL: <https://elblog.pl/uk/2024/04/02/>

Бондарчук Анна Сергіївна,
старший викладач кафедри
криміналістики та судової медицини
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

АСПЕКТИ ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ТРУПА ДЛЯ ВПІЗНАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Глобальною проблемою сьогодення для нашої країни є збройна агресія РФ, яка супроводжується масовими обстрілами, як об'єктів військової так і цивільної інфраструктури. Окрім цього, зафіксовано факти жорстокого катування, тортур, масових розстрілів не тільки військовослужбовців, а й мирних громадян, без обмежень як статті так і віку. Під час застосування ворогом різноманітної військової зброї вибухового типу, на полі бою також залишаються тисячі загиблих, тіла, частини (останки) яких і досі не вдалося ідентифікувати у зв'язку з окупацію даних територій. Аналогічна ситуація виникає при репатріаційних заходах.

Під час розслідування таких видів злочинів виникає необхідність у проведенні такої слідчої (розшукової) дії, як пред'явлення трупа для впізнання.

Пред'явлення трупа для впізнання має істотні відмінності від інших видів впізнання, як за особливістю об'єкта впізнання, так і за завданнями, що ставлять перед цією слідчою (розшуковою) дією, а тому і його проведення також має певні особливості. Насамперед, під час кримінального провадження здійснюють впізнання не трупа як такого, а впізнають невідому особу, труп якої знайдено. Отже, особа, яка впізнає, повідомляє про впізнання нею не певного трупа, а конкретної особи, труп якої пред'явлено [1, с. 507].

Процесуальний порядок пред'явлення трупа для впізнання визначено статтею 230 Кримінального процесуально кодексу України (далі – КПК України), згідно якої ця слідча (розшукова) дія здійснюється з додержанням вимог передбачених частинами першою і восьмою статті 228 цього кодексу [2].

Законодавець не визначив, що розуміється під терміном «труп». Відповідно до словника української мови, труп - це мертве тіло людини [3, с. 854]. Загальновідомо, що тіло людини складається з частин: голови, шиї, тулуба, рук і ніг. Отже, об'єктом пред'явлення для впізнання може бути як труп особи, так і його частини.

Слід зазначити, що частини тіла трупа пред'являють для впізнання тільки в тому разі, якщо вони містять ознаки або особливі прикмети, які є достатньо інформативними для впізнання за ними конкретної особи (татування, родимі плями, бородавки, шрами, сліди хірургічного втручання...).

Немає сумніву, що найефективнішим для впізнання є пред'явлення обличчя трупа, або тіла трупа, якщо особа, яка впізнає, запам'ятала та може назвати і вказати наявні на тілі ознаки, що вказують на конкретну особу. У разі наявності частин тіла без особливих прикмет, постає необхідність у знайденні всіх частин тіла, призначенні молекулярно-генетичної експертизи і лише після того як буде встановлено, що всі виявлені частини належать одному трупу, з цих частин судово-медичним експертом складається труп як єдине ціле, і тоді він пред'являється для впізнання.

Дана слідча (розшукова) дія є досить психічно-травмуючою для особи яка впізнає, в більшості випадків це є близькі родичі або члени сім'ї, побратими загиблого і задля мінімізації психологічного травмування особи, яка впізнає є

доцільним проведення впізнання трупа або його частин по фото або відеозапису.

Підготовка фото та відео матеріалів тупа та його частин потребує спеціальних знань. Фотографування трупа для впізнання рекомендується здійснювати за правилами сигналетичної зйомки та безтіньової зйомки [4]. Спочатку труп фотографують з різних ракурсів під кутом 45° щодо його осі в тому вигляді який він є, без проведення «туалету трупа» (надання трупу прижиттєвого вигляду – зашиття ран, змивання крові...), а потім після його проведення. Не рекомендується без потреби робити знімки з боку ніг, особливо з близької відстані, та з боку голови. Обов'язково має бути сфотографоване обличчя у фас, лівий та правий профіль, під кутом 45° лівий та правий полупрофаль. Окремі ділянки тіла на яких наявні прикмети або інші яскраві ознак, що ідентифікують особу фотографують спочатку так, щоб на знімку було видно, на якій частині тіла вони знаходяться, а потім ізольовано, детальною фіксацією, з застосуванням масштабної лінійки.

Частини трупа для впізнання фотографується за правилами детальної фотозйомки. Великомасштабній зйомці з застосування масштабної лінійки, підлягає ділянка частини трупа яка містить окремі ознаки або особливі прикмети. Освітлення вибираються з таким розрахунком, щоб вони під час фотографування забезпечували фіксацію ознак або прикмет без зміни їхнього кольору. У випадку наявності на трупі так і на окремих його частинах прикрас, вони також підлягають окремій фотофіксації. Спочатку їх слід фотографувати на тілі або частині трупа, після чого вони підлягають окремій фотофіксації за правилами детальної макрозйомки. Прикладом може слугувати обручка з індивідуальним гравіруванням.

Здійснити відеозапис з метою проведення пред'явлення для впізнання трупа або його частин вимагає ретельної попередньої підготовки, яка полягає у складанні плану зйомки та підборі використання окремих операторських прийомів. Серед них можна виокремити наступні – це статичні кадри, вертикальне і горизонтальне панорамування, наїзд [4].

Рекомендується розпочинати знімати труп або його частину спочатку загальним планом, після переходити від загальних планів до середніх і від середніх до великих. Великим і детальним планами знімається з різних ракурсів обличчя трупа в фас, правий та лівий профіль, а також окремі прикмети за якими можна впізнати труп. Щоб можна було детально розглянути зображення

– тривалість часу зйомки великим та детальним планом, має бути збільшена, на відміну від зйомки загальним планом. При зйомці окремих частин трупа необхідно пам'ятати про правила вибору фону, він повинен бути контрастним. Не слід забувати про освітлення. Освітлення повинно бути рівномірним, розсіяним, без утворення щільних тіней. Найкраще проводити зйомку за умови природнього освітлення. Як додаткове джерело світла можуть бути використані ліхтарі та лампи.

На відміну від фотозйомки, відеозйомку трупа та його частин слід проводити на поверхні, висота якої повинна становити від 50 до 60 см. Переміщення відеокамери здійснюється за правилами динамічного панорамування, рухаючись перпендикулярно вздовж поверхні на якій знаходиться труп або його частина, швидкість переміщення камери повинна бути достатньою для сприйняття зображення. Для відеофіксації на тілі трупа, його частин окремих прикмет або ознак, доцільно використати прийом наїзду, який дозволить поступово збільшити масштаб зображення. При використанні даного прийому пересуватись потрібно плавно, задля збереження фокусування.

Підводячи підсумки, потрібно констатувати, що пред'явлення для впізнання трупа або його частин в натурі, за фотознімками або матеріалами відеозапису, є досить складною слідчою (розшуковою) дією, обумовленою слідчою ситуацією, яка вимагає відповідального підходу, ретельної підготовки, спеціальних знань і дотримання наукових рекомендацій.

Список використаних джерел

1. Пред'явлення трупа для впізнання | Коментар. Мего-Інфо - Юридичний портал України №1, Коментар ЦПК, КПК, КУПАП, ККУ, ЦК. URL: <http://mego.info/матеріал/стаття-230-предявлення-трупа-для-впізнання>.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: наук.-практ. комент. / відп. ред.: С.В. Ківалов, С.М. Міщенко, В.Ю. Захарченко. Х.: Одиссей, 2013. 1104 с. ст.505.

3. Тлумачний словник української мови за ред. А.П. Загнітко, І.А. Щукін: Довідкове видання, 2009.

4. Криміналістика : підручник / [В. В. Пяковський, Ю. М. Черноус, А. В. Самодін та ін.] ; за заг. ред. В. В. Пяковського. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : Право, 2020. 752 с.